

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ:
ОПТИМІСТИЧНІ ТА ПЕСИМІСТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ
ДЛЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ**

Україна є органічною складовою глобальної системи господарювання і перспективи її розвитку залежать від змін у світі. А ці зміни перш за все пов'язані з цифровізацією економіки. Україна прагне до зайняття гідного місця серед розвинених країн світу і вже в 2018 році прийняла Концепцію цифровізації економіки та суспільства на 2018-2020 роки та План дій на 2018 рік з її реалізації. Зміст цього нормативно-правового документу дає оптимістичні сподівання щодо перетворень, які відбудуться в країні у зв'язку з прискореним впровадженням в систему господарювання цифровізації економіки та суспільства. Головними перевагами, які очікуються від цих перетворень є значне економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності країни та поліпшення якості та ефективності державного управління.

Концепція цифровізації економіки та суспільства не визначає потреби у попередженні та мінімізації загроз соціально-економічного та суспільного характеру, які будуть супроводжувати процес цифровізації. Наслідки цифровізації за оцінками міжнародних експертів є невтішними. Так, у рамках стратегії «Європа 2020» однією з семи флагманських ініціатив є Цифровий порядок денний для Європи (Digital agenda for Europe), яка включає перелік із 100 конкретних дій і визначає європейську стратегію для розквіту цифрової економіки у 2020 році. Одним зі «стовпів» Порядку денного є використання ІКТ для вирішення соціальних проблем. Однак такі трансформації не лише створюють нові можливості, а й можуть призвести до низки небажаних соціальних наслідків,

зокрема у зв'язку із закриттям так званих коричневих робочих місць із переважно низьким і середнім рівнем кваліфікації працівників, котрі, як свідчить світовий досвід реструктуризації старопромислових регіонів, часто не здатні швидко перекваліфікуватися й адаптуватись до нових умов. Сукупний ефект від змін у соціально-трудої сфері залежить від складного взаємовпливу значної кількості чинників, а також від специфіки взаємодії суб'єктів соціально-трудої відносин в умовах цифровізації економіки.

За прогнозами фахівців відбудуться значні зміни у потребах на професії. За їх оцінками поступово буде зменшуватись кількість юристів, економістів, держслужбовців, офіціантів, продавців тощо. У зв'язку зі зростанням тривалості життя та низькою народжуваністю значно зросте потреба у доглядальницях за людьми похилого віку. І тут цифровізація економіки, яка знайшла високий рівень розвитку у Японії, може відіграти позитивну роль. Японія знайшла рішення через інвестування виробництв роботів-доглядальників і прогнозується їх лідерство на міжнародній арені у їх продажу.

Україна повинна поставити та вирішувати проблеми, які обумовлені цифровізацією економіки та пов'язані з нею трансформації у соціально-трудої сфері. Вони повинні знайти місце у Плані дій з реалізації Концепції цифровізації економіки і суспільства на 2018-2020 роки на 2019 рік. Ними є:

1. Здійснити оцінку ризиків та загроз для соціально-трудої сфери у зв'язку з впровадженням цифровізації економіки.

2. Внести зміни та доповнення до Державного класифікатору професій, пов'язаних з виникненням нових професій та ліквідацією непотрібних професій у зв'язку з цифровізацією економіки.

3. Визначити характеристики компетентності працівників на яких зросте потреба в умовах становлення цифрової економіки і забезпечити підготовку таких фахівців.

4. Докорінно змінити систему освіти та забезпечити цифрову грамотність від дитячого садочка, середньої школи до вищих навчальних закладів щодо набуття навичок з цифровізації економіки та суспільства.

5. Змінити стратегії профспілок на нові форми захисту трудових прав і гарантій в умовах цифровізації економіки.

6. Розробити та запровадити в систему соціально-трудова відносин нові форми взаємодії роботодавця і працівника з врахуванням нових форм зайнятості, пов'язаних із цифровізацією економіки.

7. Попередити ризики та загрози, пов'язані з вірогідністю зростання криміногенної ситуації у зв'язку із поширенням безробіття, розробити різноманітні форми компенсацій за втрату роботи.

8. Стимулювати розвиток здібностей, навичок, талантів та їх використання для потреб цифрової економіки.

9. Забезпечити широке використання соціальних мереж та PR-технологій для розвитку підприємництва, удосконалити правову та економічну регламентацію їх діяльності.

10. Сприяти наданню знань та навичок цифровізації осіб «срібної економіки», включення в систему цифрових відносин.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>

2. Доповідь про світовий розвиток «Цифрові дивіденди». URL: <https://openknowledge.worldbank.org/>

3. Доповідь про світову нерівність – 2018. URL: <http://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-summary-russian.pdf>